

Phẩm 11: QUÁN SINH TỬ

Lại có người nói: Ở trong Thắng nghĩa đế cũng có sinh tử. Vì sao? Như lời Phật dạy: Sinh tử dài lâu, vì chúng sinh ngu mê không biết Chánh pháp. Ta muốn làm cho họ tu hành đúng như chánh lý để được cắt đứt dòng sinh tử, nên mới nói lời này: Này các Bí sô! Cần phải học như vậy, dùng sự chứng biết ấy mà có sinh tử trong Thắng nghĩa đế.

Luận giả nói: Như lời Phật dạy đều là nêu bày phương tiện cho thế tục, chẳng phải là Thắng nghĩa đế, cũng chẳng phải không có sinh tử mà nói có pháp dài lâu có thể dứt hết chỗ thọ nhận sinh tử kia của chúng sinh. Nếu tu hành đúng chánh lý thì có thể đoạn tận tánh sinh tử hữu kia. Trong đó, trước nói chủ thể nắm giữ và đối tượng nắm giữ của hai pháp củi và lửa, tuần tự của những pháp kia thì đây chẳng hợp lý.

Lại nữa, tụng nói:

*Đấng Mâu-ni đã dạy
Sinh tử không biên trước.*

Thích: Nghĩa này thế nào? Nói sinh tử tức là không có biên vực, không biên vực tức không có bắt đầu, nghĩa này là không có trên hết, không có đầu tiên nên nói là không có biên vực. Lại không có khoảng thời gian đầu tiên kia nên gọi là không biên vực. Cho nên tụng sau nói:

*Nay đây nói như vậy
Không trước cũng không sau.*

Thích: Vì nghĩa trước và sau không có “thể”, không có tự tánh, như sừng thỏ..., cần phải thấy biết như vậy. Vì do như vậy nên ở khoảng giữa cũng nói là không thể đạt được, vì chẳng phải không có, như sừng thỏ...

Lại nữa, tụng nói:

*Nếu không có trước sau
Ở giữa sao lại có?*

Thích: Sinh tử vốn không có tự tánh, thì vì sao sinh tử kia lại có? Nên tụng sau nói:

*Cho nên trong đó không
Trước, sau cùng tuần tự.*

Thích: Trong đó phải hỏi: như chỗ biểu thị, không cùng trước sau, tức là tuần tự không sinh mà sao lại có chúng sinh, thọ nhận sinh, lão, tử? Vì sao lại tu hành để dứt hết tánh sinh tử hữu? Điều này sẽ không thành, nên tụng đáp:

*Nếu khiến trước có sinh
Sau có lão và tử
Không lão tử, có sinh.*

Thích: Nếu không là lão, tử mà có sinh thì phải không là lão mà có tử chăng? Nên tụng sau nói:

Lão, tử sau chẳng phải.

Thích: Nếu pháp khác có chỗ thành tựu thì ví như thể khác nhau của trâu, ngựa phải được đồng sinh. Vì sao sinh mà không có tử, lại vì sao không tử mà có sinh? Nếu đầu tiên của sinh, lão, tử đều có “thể” thì sinh, lão tử kia xưa nay đều có sinh tử của nó.

Lại nữa, tụng nói:

*Nếu khiến sau có sinh
Trước có lão và tử
Tất cả lão, tử kia
Không sinh tức không nhân.*

Thích: Không nhân tức không chỗ nương tựa, không chỗ nương tựa thì không sinh, không sinh thì không liên tục có tánh.

Lại nữa, tụng nói:

*Không sinh, lão, tử này
Cũng không có trước sau
Lão, tử cũng lại vậy
Cũng phải cùng với sinh.*

Thích: Nghĩa này thế nào? Nếu nói lúc sinh có tử của nó là vì hai pháp sinh và diệt kia không có tánh đồng thời. Lại nữa, cả hai đều là không nhân không sinh, vì cả hai pháp kia đều vô tánh nên hoặc là đồng sinh, lại nữa, sinh, lão, tử đều không có tánh làm nhân chờ nhau.

Lại nữa, tụng nói:

*Nếu không sinh thì không
Trước sau cùng tuần tự
Vì sao hý luận nói
Có sinh, lão, tử hợp.*

Thích: Vì trong Thắng nghĩa đế, hý luận không sinh.

Lại nữa, tụng nói:

*Nếu các pháp nhân quả
Năng tướng và sở tướng
Chỗ thọ và người thọ
Nghĩa chân thật như vậy.*

Thích: Tất cả pháp: chủ thể biết, đối tượng biết..., cùng nhau tuần

tự trước sau đều không hòa hợp. Nếu trước có quả sau có nhân của nó thì quả tức không nhân, đây tức có mâu thuẫn của nhân. Nếu trước có nhân sau không có quả thì nhân quả không hòa hợp. Nếu hai pháp nhân và quả đồng thời có, quyết định như vậy thì tánh nhân quả kia cũng lại không có “thể”. Hai pháp hoặc đã sinh, hoặc chưa sinh cùng làm nhân cho nhau đều không có “thể” nên chỗ đã nêu về tướng chủ thể, tướng đối tượng cũng thế.

Lại nữa, tụng nói:

*Không chỉ nói sinh, tử Biên trước không thể
được Các pháp cũng như vậy Biên trước
không thể được.*
